

Noorteseire – teadmuspõhise noortepoliitika tugi ja eestvedaja

Katrin Pihor

Praxise majanduspoliitika programmijuht, Noorteseire projektijuht

Miks?

Mistahes poliitikavaldkonnas otsuseid langetades on soovitava tulemuse saavutamise eelduseks teadmised probleemi olemusest ja võimalikest lahendusteedest. Nii on see ka noortepoliitikas. Et hoida ja arendada meie noori, peame teadma, mida meie noored vajavad? Milline on noorte olukord teiste ühiskonnaliikmetega võrreldes? Millised probleemid ja väljakutsed meie noorte ees seisavad?

2010. a alustas Eesti Noorsootöö Keskus koostööd Poliitikauuringute Keskusega Praxis, et välja töötada ja ellu viia noorte eluolu seiresüsteem. Noortevaldkonna teadmised on laiali pillutatud erinevate teemade vahel: noorte sotsiaalse toimetuleku kohta koguneb teadmine Sotsiaalministeeriumi haldusala, haridus ja noorsootöö kuuluvad Haridus- ja Teadusministeeriumi kompetentsi, noorte õigusrikkumistega tegeleb Justiitsministeeriumi haldusala, noorte terviseinfo koondub Tervise Arengu Instituuti, noorsootöö elluviimine on aga kohalike omavalitsuste pädevuses. Tervikliku pildi saamiseks noorte olukorrast on vaja need erinevad teadmised ja kogemused omavahel kokku viia ja just selleks loob noorte seiresüsteem väga head võimalused.

Noorteseire pakub järjepidevalt värsket informatsiooni erinevate noorte eluoluga seotud valdkondade kohta, võimaldades hinnata noorte olukorda, arvestada noori puudutavaid aspekte eri poliitikate väljatöötamisel ning hinnata poliitikamuudatuste võimalikke mõjusid. Noorteseire raames kogutakse andmeid erinevatest andmeallikatest, kombineeritakse ja tõlgendatakse neid andmeid, vahendatakse parimaid kogemusi nii rahvusvahelisel tasandil kui Eesti-siseseelt.

Mida?

Teadmised ja nende loomine ei ole ühetaolised. Seetõttu pakub noorte seiresüsteem erinevaid komponente, mille omavaheline kombineerimine loobki meile parima pildi noortevaldkonna arengust.

Noorteseire indikaatorid

Noori puudutav statistiline info on peegeldatud noorteseire indikaatorite kaudu. Indikaatornäitajaid on kokku ligemale 80. Sobiva info leidmiseks on indikaatorid jagatud üheksasse rühma: demograafia, haridus, tööturg, toimetulek ja heaolu, tervis, õigus ja turvalisus, noorsootöö, kodanikuaktiivsus ja hoiakud, vaba aeg. Noortevaldkonnahuviline saab neid näitajaid vaadata graafikutel ja tabelites ning ka endale alla laadida.

Noorteseire aastaraamat ja poliitikaülevaated

Et vaid numbritest ei piisa noorte eluolu arengute mõistmiseks, on seiresüsteemi oluliseks osaks ka analüüsivad kirjutised: noorteseire aastaraamat ja noorteseire poliitikaülevaated.

Noorteseire aastaraamat on noorteseire kõige analüütilisem ja põhjalikum väljaanne, mis peegeldab aasta lõikes noorte eluolus toimunud olulisemaid muutusi. See koosneb kahest olulisest osast.

Esimene osa toob esile Eesti noorte eluolus viimastel aastatel ilmnunud trendid – nii tõstatuvad seal küsimused noorte arvu muutustest, hariduses osalemisest, noorte sotsiaalmajanduslikust toimetulekust jne.

Aastaraamatu teine osa on pühendatud ühe noortega seonduva aasta teema süvaanalüüsile. Analüüsi käigus lahatakse aasta teemaga seonduvaid probleeme, tuginedes nii indikaatorite taseme muutustele, poliitikaülevaadete ja nendega seotud arutelude tulemustele kui ka aasta jooksul teostatud uuringute tulemustele. Teine osa lõpeb kokkuvõtivate järelduste ja poliitikasoovitustega, mis on abiks otsustajatele edasiste poliitikasammude kujundamisel.

Aastaraamatut toetavad aasta jooksul välja antud poliitikaülevaated, mis on sissejuhatuseks aastaraamatu teemale. Poliitikaülevaadetes antakse terviklik pilt aasta teema lõikes võimalikest probleemidest ja nende tekkepõhjustest, tuuakse välja valdkondlikud seosed ja rahvusvaheline kogemus ning pakutakse välja võimalikke lahendusvariante

Seire komponentide omavahelise sidususe suurendamiseks ja probleemide selgemaks esiletõstmiseks keskenduvad aastaraamat ja poliitikaülevaated noorteseires aasta lõikes ühe konkreetse probleemide kogumi käsitlemisele ja lahendamisele. Selleks määratletakse igal aastal noorteseire aasta teema, arvestades seejuures noorte eluolus ilmnevat olulisi trende, Eesti noortepoliitilisi eelistusi ning rahvusvahelistes suunisdokumentides kajastuvaid soovitusi. Aasta teema võimaldab süvitsi lahata üht noorte eluolus tähelepanu pälvinud valdkonda. See aitab ka paremini suunata nõu poliitilist agendat, kuna analüüsil põhinevad sõnumid ja soovitusel on fokuseeritud ühe probleemideringi lahendamisele. 2010. aastal oli noorteseire aasta teemaks „**Noored ja tööturg**“, 2011. aastal keskendusime **noorsootööle** ja noorte ühiskondlikule aktiivsusele, 2012. a pälvisid tähelepanu **mitteõppivad ja mittetöötavad noored Eestis**, 2013. aastal tegeleme aga **noorsootöö tulemuslikkuse hindamisega**.

Eestis teostatud noorte eluolu puudutavate uuringute andmebaas

Noortevaldkonnas loodud teadmise vahendamiseks on veebilehele www.noorteseire.ee loodud andmebaas, mis koondab info noortevaldkonnaalastest uurimistöödest, analüüsides ja ülevaadetest Eestis. Andmebaas sisaldab viiteid nii ministerriumite tellimisel valminud uuringutele, teadusuuringutele kui üliõpilaste magistri- ja doktoritöödele. Lisaks uuringu nime, tusele ja autoritele sisaldavad kirjed ka uuringu asukohta, mis aitab huvilisel kiiresti sobiva uuringu juurde jõuda, eriti, kui tegemist on elektrooniliste viidetega. Uuringute andmebaas on leidnud palju kasutust just noorsootöö valdkonnas uurimistöö tegijate hulgas, pakkudes võimalust hoida end kursis noortevaldkonna uurimisteedega ja tutvuda teistes kõrgkoolides tehtavate uuringutega.

Kellele?

Noorteseirest võiksid saada tuge **kõik noortega tegelevad isikud**, kes vajavad oma töös teadmisi noorte olukorra, käitumise ja noortega seotud sotsiaalsete protsesside kohta.

Oleme noorteseire tulemusi tutvustanud Riigikogu liikmetele ja ministerriumite ametnikele, kindlasti leiavad siit uut infot kohaliku omavalitsuse tasandi noortepoliitika kujundajad, otsustajad ja elluviijad. Noorteseire sihtrühma kuuluvad ka noored ise, kellele noorteseire on tänuväärseks abimaterjaliks oma seisukohtade kaitsmisel. Niisamuti leiavad sealt kasulikku infot noortega töötavad spetsialistid: huvijuhid, õpetajad, noorsootöötajad.

Omalt poolt julgustaks just noortega töötavaid spetsialiste noorteseire tulemusi oma töös kasutama: kasvõi vahetama noortega arvamusi, kuidas nemad esiletõstetud trende või

kitsaskohti tõlgendavad või milliseid lahendusi näevad. Miks mitte isekeesis arutada, kuidas saaks oma koduvallas või maakonnas mittetöötavate ja mitteõppivate noorte arvu vähendada või millisest huvitegevusest noored enim puudust tunnevad. Võimalike teemade ring on lai ja noorteseire veebileht pakub ka palju näitlikku materjali.

Kuidas?

Kogu noorteseirega seonduva info võib leida noorteseire kodulehelt www.noorteseire.ee. Lisaks toimuvad regulaarsed noorteseire mõttehommikud ja kord aastas, kevadel, mastaapsem noorteseire aastakonverents. Mõttehommik on noorteseire kasutajatele suunatud seminar, kus vahetatakse mõtteid poliitikaülevaadetes esitatud teemal ning tehakse ettepanekuid ning soovitusi probleemide lahendamiseks. Mõttehommikuid korraldatakse Eesti eri paigus, et tagada võimalus eri piirkonna sihtrühmade osalemiseks

Kuigi nii mõttehommikute ettekanded kui noorteseire aastakonverentsi materjalid ja arutelu kokkuvõtted on veebilehel kättesaadavad, on vahetu osavõtt ja diskussioonis osalemine kindlasti tõhusam viis saada uusi ideid ja vahetada kolleegidega kogemusi.

Kuidas edasi?

Kuigi noorteseire komponendid on leidnud laialdast kasutust, on meil ka mitmeid uusi ideid ja algatusi, mis vajaks edasiarendust. Murekohaks on noortevaldkonna andmete nappus kohalikul tasandil: paljud statistilised andmed piirduvad vaid maakonnatasandiga, kui sedagi. Siin võiks appi tulla noortevaldkonna spetsialistide koosloome, koguvad ju omavalitsused ja noortekeskused oma noorte kohta mitmesuguseid andmeid, mida võiks omavahel jagada. Noorteseire on just see koht, mis saaks ühelt poolt pakkuda ühtseid meetodilisi juhendeid kasvõi lihtsamate küsimustike ja küsitluste korraldamise juhiste näol ja teisalt toetada andmekogujaid keskkonnaga, kus oma andmeid edastada ja teistega võrrelda.

2010. aastal käivitunud noorteseire on tänaseks muutunud oodatud abivahendiks noortepoliitika kujundamisel. Täname kõiki neid inimesi, kes on oma kogemuste ja teadmistega aidanud meil seda süsteemi üles ehitada ja sisuga täita. Loodame, et noorteseirest on tuge teadmispõhise noortepoliitika kujundamisele veel paljudeks aastateks ning noorteseire positiivne eeskuju leiab järgimist ka paljudes teistes poliitikavaldkondades. Ühtlasi kutsume kõiki neid noortevaldkonna spetsialiste, kes ei ole veel noorteseirega kokku puutunud, tutvuma noorteseire veebilehela: www.noorteseire.ee.

Noorte seiresüsteemi loomist ja elluviimist toetatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonna algatatud ja Eesti Noorsootöö Keskuse elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ raames. Programmi rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi ja riikliku struktuuritoetuse perioodi 2007-2013 vahenditest.